

NLEA

NACIONALINĖ LIETUVOS ENERGETIKOS ASOCIACIJA

Elektros energijos ir gamtinių dujų rinkų apžvalga

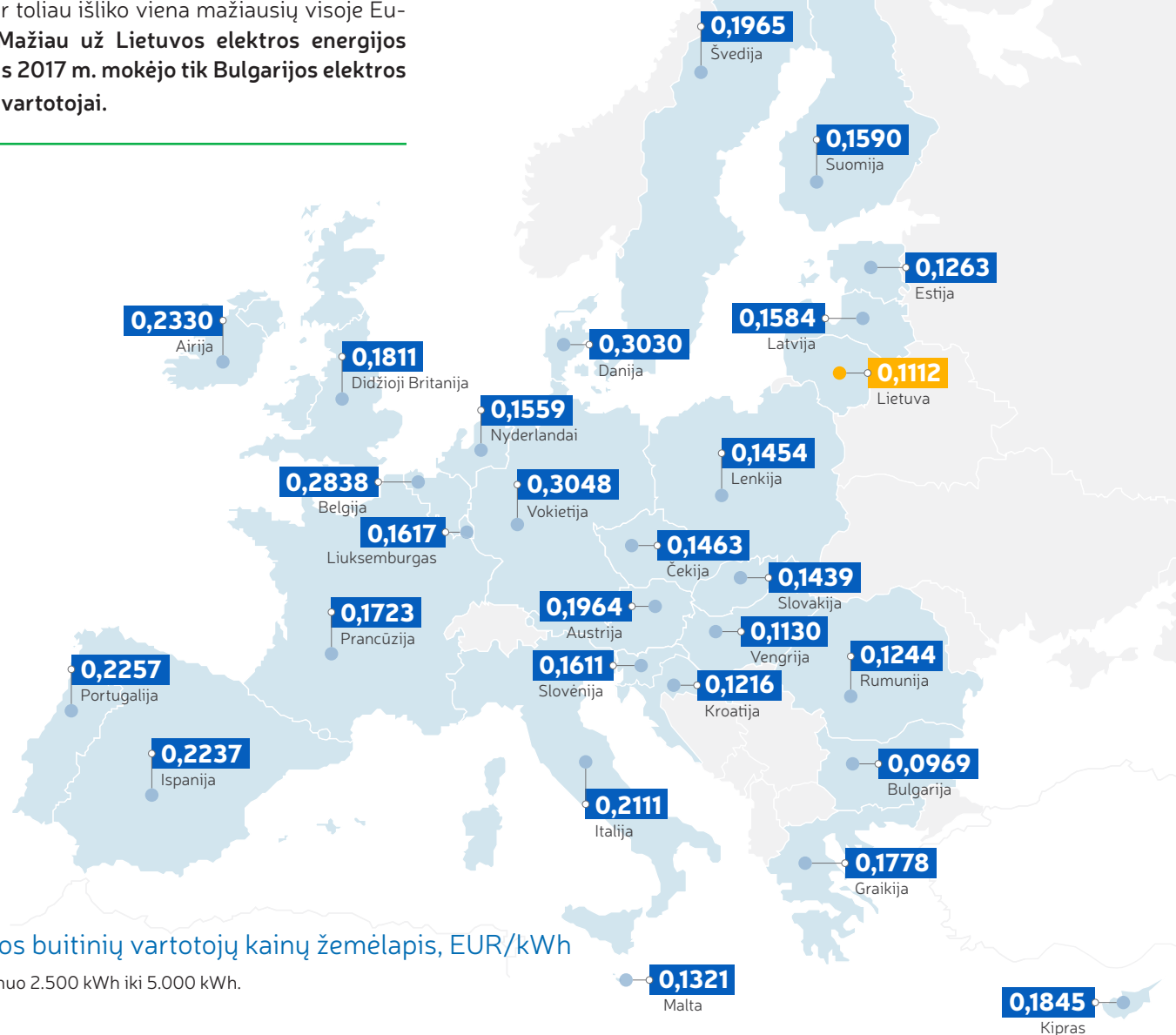
2018 m. rugpjūtis

Elektros energijos rinkos apžvalga

Elektros energijos buitiniams vartotojams kainų palyginimas

Vidutinė elektros energijos kaina buitiniams vartotojams Lietuvoje 2017 m. ir toliau išliko viena mažiausių visoje Europos Sąjungoje. **Mažiau už Lietuvos elektros energijos buitinius vartotojus 2017 m. mokėjo tik Bulgarijos elektros energijos būtiniai vartotojai.**

Remiantis Eurostatu duomenimis, vidutinė elektros energijos kaina buitiniams vartotojams

Lietuvoje 2017 m. buvo maždaug

46%
MAŽESNĖ

NEI EUROPOS
SĄJUNGOS
VIDURKIS.

Baltijos šalys:

2017 m. Lietuvos elektros energijos būtiniai vartotojai vidutiniškai mokėjo apytiksliai 1,5 ct/kWh mažiau nei būtiniai vartotojai Estijoje bei atitinkamai apie 4,5 ct/kWh mažiau nei būtiniai vartotojai Latvijoje. Pagrindinė to priežastis – mažesnės infrastruktūros išlaikymo sąnaudos (elektros energijos perdavimo ir skirstymo mokesčiai) Lietuvoje, taip pat Latvijos elektros energijos buitiniams vartotojams tenkančių mokesčių dalis (tarp jų ir VIAP) yra beveik du kartus didesnė nei Estijoje, ir daugiau kaip 30% didesnė nei Lietuvoje.

Elektros energijos buitinių vartotojų kainų žemėlapis, EUR/kWh

* - su PVM. Vartojimas nuo 2.500 kWh iki 5.000 kWh.

Šaltinis: Eurostat

Elektros energijos verslo klientams kainų palyginimas

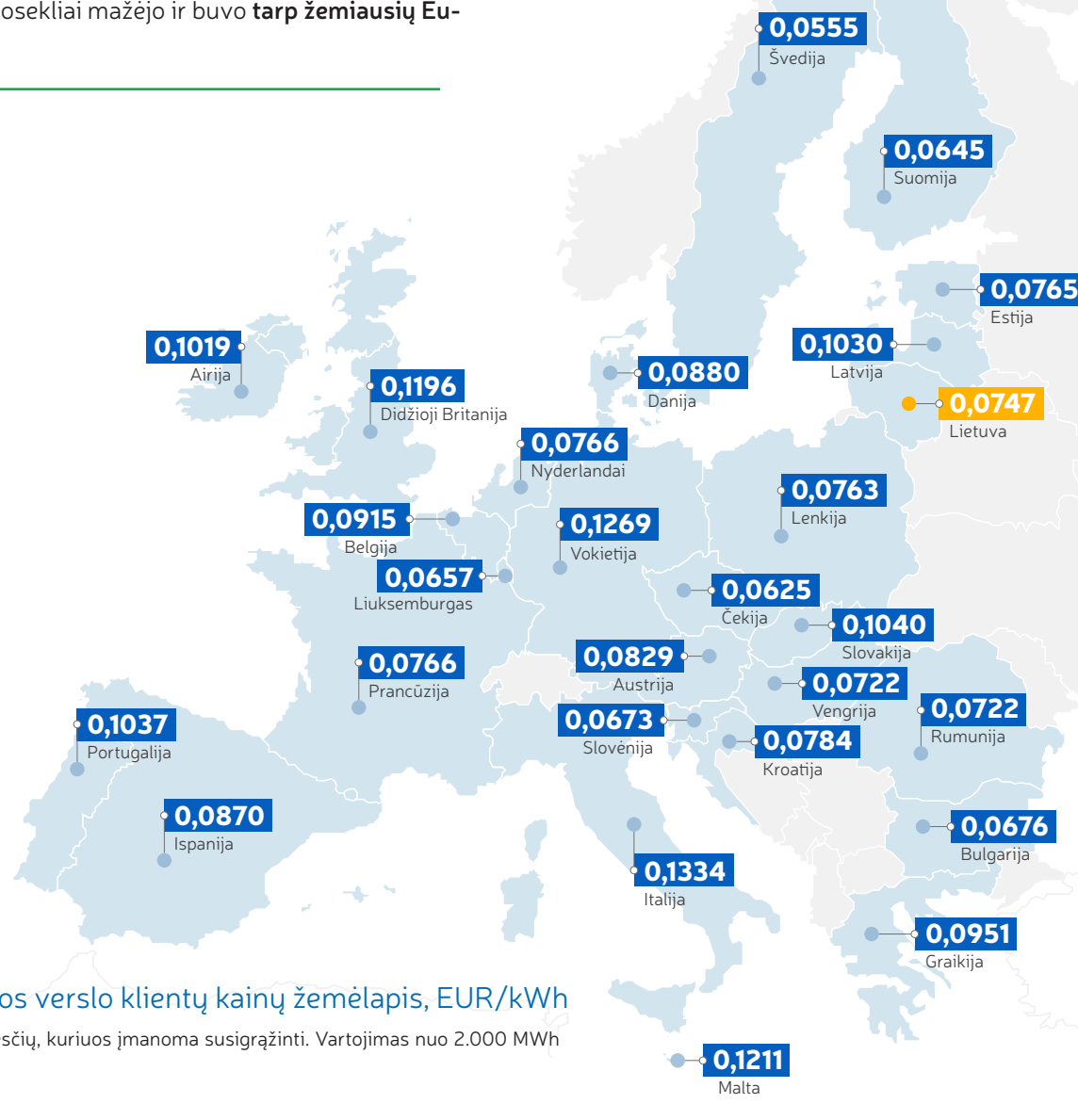
Vidutinė **elektros energijos kaina verslo klientams** Lietuvoje 2017 m. ir toliau nuosekliai mažėjo ir buvo **tarp žemiausių Europos Sąjungoje**.

Verslo klientų **Lietuvoje 2017 m.** mokėta vidutinė elektros energijos **kaina buvo apie**

24%
MAŽESNĖ

**NEI EUROPOS
SĄJUNGOS
VIDURKIS.**

Baltijos šalys:

Lietuvos verslo klientai už elektros energiją 2017 m. vidutiniškai mokėjo apytiksliai 2% mažiau nei verslo klientai Estijoje bei atitinkamai apie 28% mažiau nei verslo klientai Latvijoje. Kaip ir buitinių vartotojų atveju, pagrindinė to priežastis – mažesnės infrastruktūros išlaikymo sąnaudos (elektros energijos perdavimo ir skirstymo mokesčiai) Lietuvoje, palyginti su Latvija ir Estija.

Elektros energijos verslo klientų kainų žemėlapis, EUR/kWh

* - be PVM ir kitų mokesčių, kuriuos įmanoma susigrąžinti. Vartojimas nuo 2.000 MWh iki 20.000 MWh.

Šaltinis: Eurostat

Ateityje elektros energijos kainos svyruos vis labiau

„įprasta“ elektros energijos kainų mažėjimo tendencija pakeitė savo kryptį.

Nors dėl inertiško elektros energijos kainų reguliavimo mechanizmo šiais metais buitiniai Lietuvos elektros energijos vartotojai aukštesnių didmeninių elektros energijos kainų įtakos savo mokamose sąskaitose nepajus, tačiau komerciniai mūsų šalies elektros energijos vartotojai, elektros energiją perkantys laisvoje rinkoje, šį kainų didėjimą jaučia jau dabar. Buitiniai elektros energijos vartotojai aukštesnių didmeninių kainų efektą pajus tik vėlesniais (t.y. 2020) metais, kuomet Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija perskaičiuos jos metams į priekį nustatomus tarifus.

Kodėl gi šiais metais elektros energija didmeninėje rinkoje taip ženkliai pabrango? Taip įvyko dėl įvairių tarpusavyje tiesiogiai nesusijusių faktorių visumos – augančio elektros energijos vartojimo, neįprastai mažo kritulių kiekio Skandinavijoje, išaugusių anglies ir gamtinių dujų kainų, taip pat brangstančių aplinkos taršos leidimų.

Nors šiuo metu kotiruojamos ateities sandorių kainos rodo, jog šis regioninis elektros energijos kainų pakilimas yra laikinas ir tęsis tik iki 2019 m. pabaigos, tačiau

tiksliai įvardinti kokios elektros energijos kainos vyraus po 2020 m. šiuo metu yra sudėtinga. Akivaizdu tik tai, jog su aplinkinėmis valstybėmis turėdami didelės galios elektros energijos jungtis, kurių ateityje turėtų dar padaugėti Baltijos šalims sinchronizuojantis su kontinentinės Europos elektros tinklais, stebėsime, kaip Švedijoje, Lenkijoje ir net Vokietijoje ar Prancūzijoje besiformuojančios elektros energijos kainos turės vis didesnę įtaką ir Lietuvos verslo klientų bei buitinių vartotojų mokamai kainai už elektros energiją.

Atėjo laikas pratintis prie nepastovių ir vis labiau svyruojančių elektros energijos kainų.

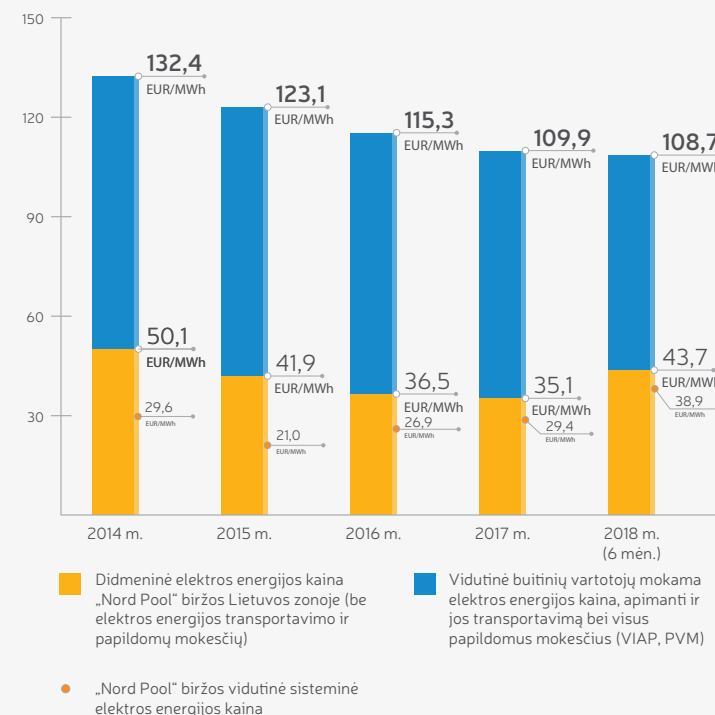
Dar viena svarbi elektros energijos kainų kaitos kryptis – pingant vėjo ir saulės jėgainėms jų kiekis sparčiai didėja visoje Europoje, tačiau tuo pačiu metu senosios anglies, dujų ir atominės elektrinės yra uždarinėjamos, o naujos tokio tipo elektrinės statomos pakankamai retai. Tad visose rinkose, kuriose palaipsniui pradeda dominuoti hidro, vėjo ir saulės elektrinės, elektros energijos kainos tampa vis labiau priklausomos nuo oro sąlygų ir tuo pačiu žymiai sunkiau prognozuojamos. Pavyzdžiui, 2018 m. „Nord Pool“ biržoje kainos svyravo tarp minus 15 EUR/MWh ir 255 EUR/MWh, tuo metu Vokietijoje – nuo minus 76 EUR/MWh iki 98 EUR/MWh. Ateityje elektros energijos kainų svyravimo diapazonas turėtų didėti dar labiau.

Vidmantas Salietis,

„Lietuvos energija“, UAB valdybos narys, Komercijos ir paslaugų tarnybos vadovas

Pirmąjį 2018-ųjų pusmetį vidutinė elektros energijos kaina visoje Nord Pool biržoje, apimančioje Skandinavijos ir Baltijos šalis, sudarė apie 39 EUR/MWh ir 50% viršijo pastarųjų ketverių (2014–2017) metų vidurkį, kuomet ji siekė apie 27 EUR/MWh.

Šaltinis: Nord Pool, VKEKK*

* VKEKK ir Eurostat duomenys nežymiai skiriasi dėl elektros energijos tarifų planų suapvalinimo, kurį atlieka Eurostatas rengdamas savo analizes.

Pasirašytas politinis susitarimas yra pirmasis ir vienintelis tokiu politiniu lygiu patvirtintas įsipareigojimas dėl sinchronizacijos su Europa iki 2025 m.

Šalys, pasirašydamos politinį susitarimą (toliau – Susitarimas), pripažino:

- sinchronizacijos reikšmę ir svarbą;
- iki Susitarimo pasirašymo atliktas studijas, ir;
- iki Susitarimo pasirašymo pasiektus susitarimus.

Šalys taip pat susitarė:

1. Sinchronizuotis laiku;
2. Remtis atliktomis studijomis;
3. Įgyvendinti „įgyvendinamą“ scenarijų;
4. Naudoti patikimą ir optimalų scenarijų;
5. Skubiai gauti reikalingus techninius atsakymus bei kreiptis į ENTSO-E dėl prisijungimo sąlygų;
6. Kreiptis į Europos Komisiją dėl finansavimo;
7. Spręsti kaimynų klausimą (Rusijos ir Baltarusijos).

Artimiausias su sinchronizacijos projektu susijęs žingsnis yra Europos Komisijos projekto BEMIP aukšto lygio grupės techninių sprendimų dėl sutarto scenarijaus patvirtinimas. Po to, 2018 m. rugsėjo mėn., Lenkija kartu su Baltijos šalimis pateiks prisijungimo paraišką Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių asociacijai (ENTSO-E).

Lygiagrečiai vykdomi darbai, susiję su sinchronizacijos projekto finansavimo užtikrinimu, o pirmoji paraiška CEF (angl. Connecting Europe Facility) finansavimui bus teikiama jau šių metų spalio mėn. Bendra

sinchronizacijos kaina arba biudžetas siekia apie 1 mlrd. eurų.

Apibendrinat, galima konstatuoti, jog politiniu susitarimu pasiektas proveržis sinchronizacijos projekte ir visi darbai vykdomi pagal sutartą grafiką.

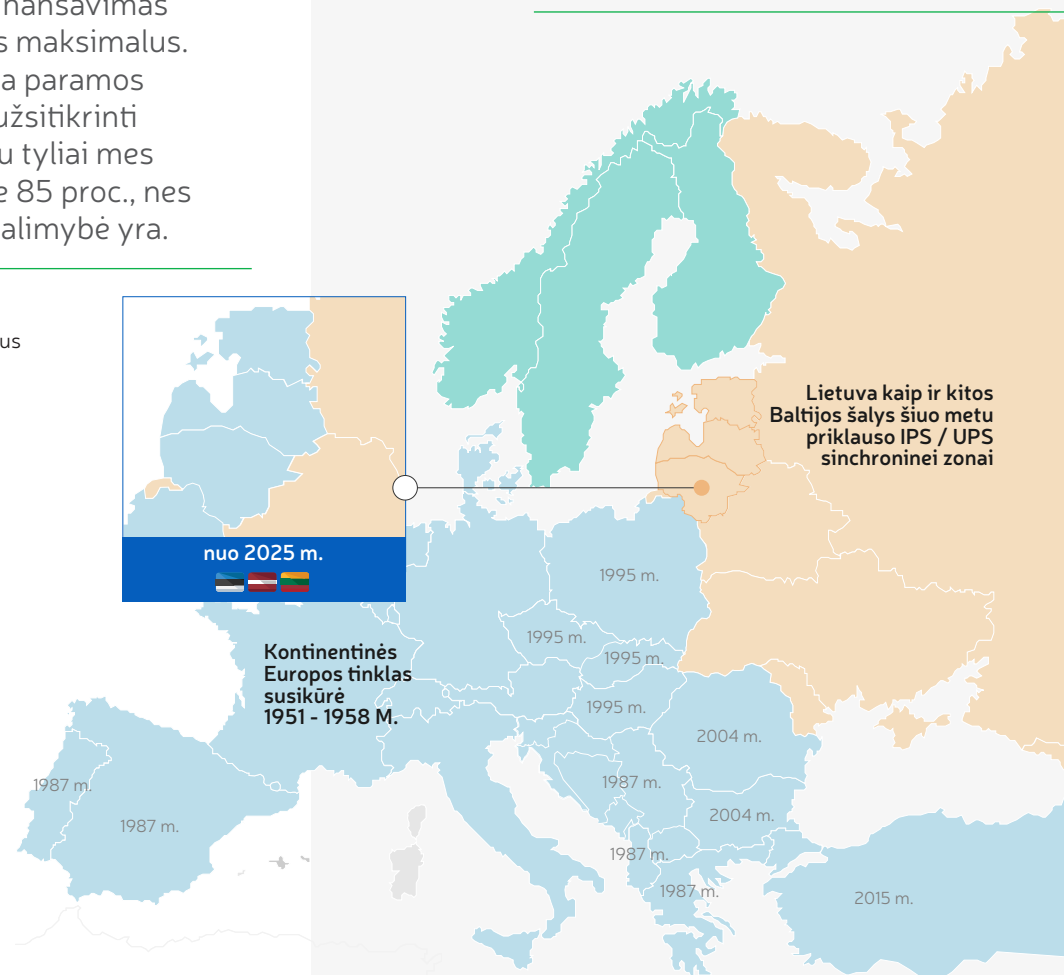

Tikimės, kad finansavimas bus užtikrintas maksimalus. Mūsų siekis yra paramos intensyvumą užsitikrinti 75 proc., tačiau tyliai mes svajojame apie 85 proc., nes tokia teorinė galimybė yra.

Rimvydas Štilinis,
UAB „EPSO-G“ Infrastruktūros direktorius

2018 m. birželio 28 d. Lietuva, Latvija, Estija, Lenkija ir Europos Komisija pasirašė susitarimą dėl Baltijos šalių elektros energijos tinklų sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais per Lenkiją iki 2025 m.

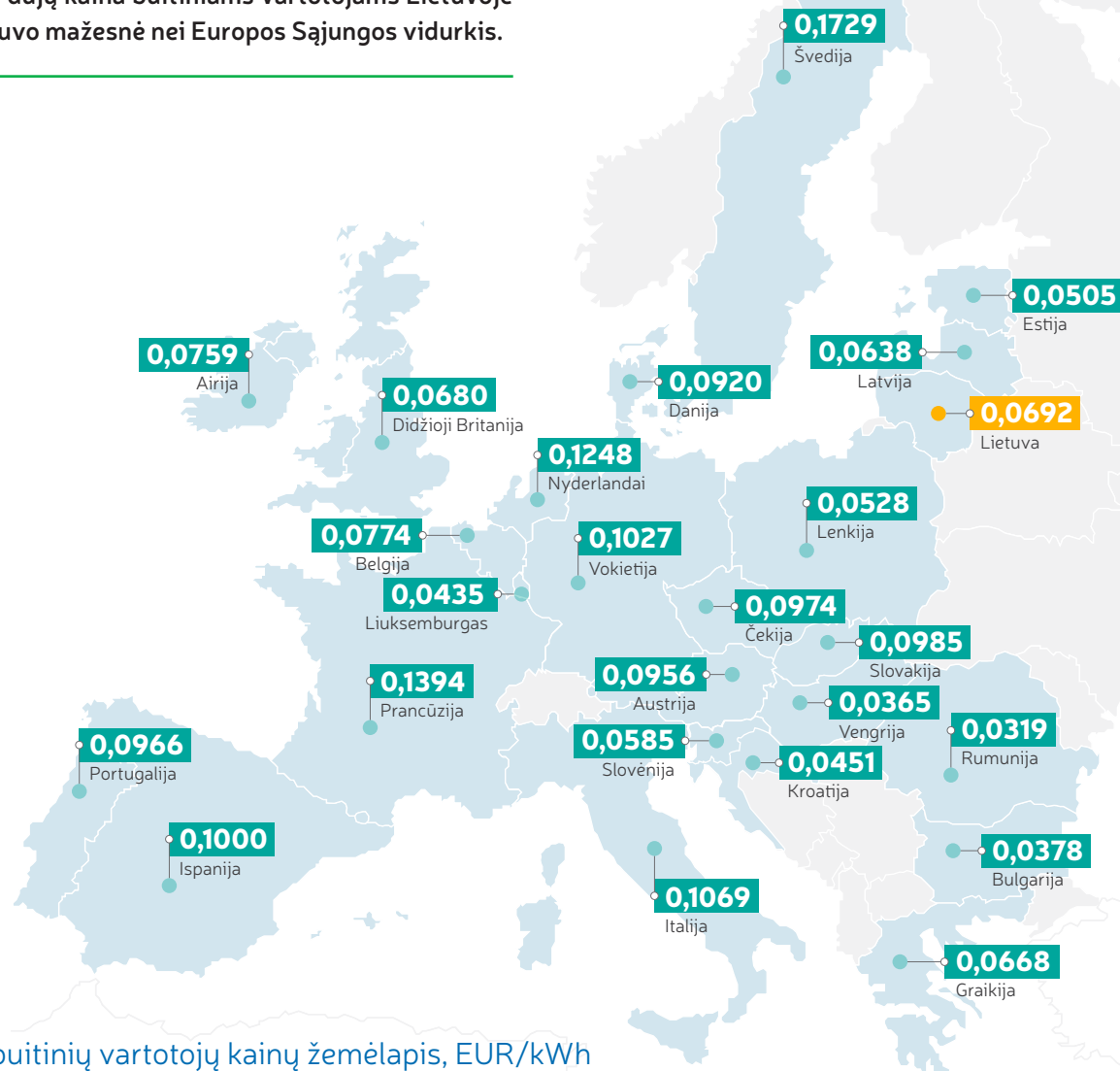
1 Šaltinis: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4284_en.htm

Gamtinių dujų rinkos apžvalga

Gamtinių dujų buitiniams vartotojams kainų palyginimas

Vidutinė gamtinių dujų kaina buitiniams vartotojams Lietuvoje 2017 m. ir toliau buvo mažesnė nei Europos Sąjungos vidurkis.

Remiantis Eurostat duomenimis, vidutinė gamtinių dujų kaina buitiniams vartotojams **Lietuvoje 2017 m. buvo apie**

26%
MAŽESNĖ

NEI EUROPOS
SĄJUNGOS
VIDURKIS.

Baltijos šalys:

Nuosekliai mažėjanti buitinių vartotojų mokėta vidutinė gamtinių dujų kaina Lietuvoje 2017 m. išliko nežymiai didesnė nei Latvijoje ir Estijoje. Lietuvos gamtinių dujų vartotojai 2017 m. vidutiniškai mokėjo apie 0,5 ct/kWh daugiau nei Latvijos gamtinių dujų buitiniai vartotojai ir 1,3 ct/kWh daugiau nei Estijos gamtinių dujų buitiniai vartotojai.

Pagrindinė to priežastis - aukštesnės susijusios infrastruktūros išlaikymo sąnaudos, tenkančios nuosekliai mažėjančiam gamtinių dujų suvartojimo kiekiui Lietuvoje.

Gamtinių dujų buitinių vartotojų kainų žemėlapis, EUR/kWh

* - su PVM. Vartojimas iki 5,56 MWh.

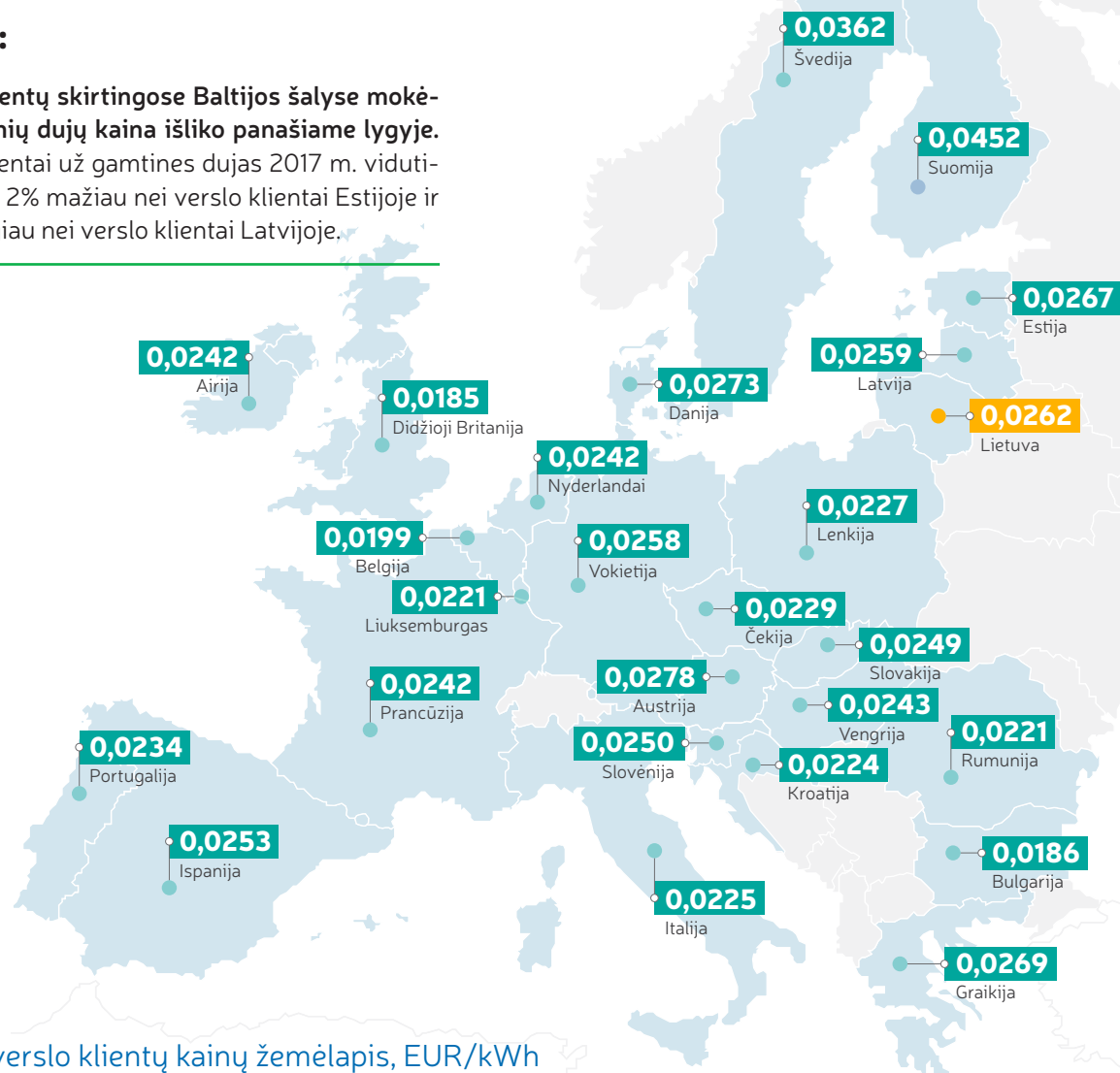
Šaltinis: Eurostat

Gamtinių dujų verslo klientams kainų palyginimas

Baltijos šalys:

2017 m. verslo klientų skirtingose Baltijos šalyse mokėta vidutinė gamtinių dujų kaina išliko panašiamo lygyje. Lietuvos verslo klientai už gamtines dujas 2017 m. vidutiniškai mokėjo apie 2% mažiau nei verslo klientai Estijoje ir apytiksliai 1% daugiau nei verslo klientai Latvijoje.

Remiantis Eurostatu duomenimis, vidutinė gamtinių **dujų kaina verslo klientams Lietuvoje 2017 m. buvo apie**

11%
DIDESNĖ

NEI EUROPOS
SĄJUNGOS
VIDURKIS.

Didmeninė gamtinių dujų (kaip energijos išteklio) kaina Lietuvoje ir toliau išlieka artima Europos Sąjungos šalių vidurkiui.

Gamtinių dujų verslo klientų kainų žemėlapis, EUR/kWh

* - be PVM ir kitų mokesčių, kuriuos įmanoma susigrąžinti. Vartojimas nuo 27.778 MWh iki 277.778 MWh.

Šaltinis: Eurostat

Gamtinių dujų prekybos platforma integravo trumpalaikių sandorių rinkas Baltijos šalyse

Elektros energijos ir gamtinių dujų rinkų integracija, liberalizacija ir konkurencingumo didinimas yra vieni iš esminių prioritetų Europos Sąjungoje. Šiuos tikslus Baltijos šalys gali pasiekti tik kartu apjungdamos gamtinių dujų rinkas ir sukurdamos regioninės prekybos galimybes.

„GET Baltic“, atsižvelgdama į unikalią situaciją rinkoje, sukauptas kompetencijas ir siekį prisidėti prie bendros Baltijos šalių didmeninės gamtinių dujų rinkos vystymo, likvidumo ir skaidrumo didinimo, įsteigė regioninę Baltijos šalių gamtinių dujų biržą ir kartu su Baltijos šalių perdavimo sistemos operatoriais pasiūlė pirmąjį inovatyvų sprendimą regioninei prekybai – integruotą prekybos modelį.

Integruotos prekybos modelio įdiegimas sukūrė palankias sąlygas kainų konvergencijai bei likvidžios ir konkurencingos regioninės gamtinių dujų rinkos plėtrai Baltijos šalyse.

Pradėjus veikti integruotos prekybos modeliui, kurio dėka rinkos formuotojų ir kitų biržos dalyvių vienoje šalyje pateikti pavedimai pirkti ar parduoti gamtines dujas kitai dienai yra automatiškai atvaizduojami kitų Baltijos šalių prekybos aikštelėse kartu su transporta-

vimo tarp Baltijos šalių kaina, tarpvalstybiniai sandoriai 2018 m. pirmąjį pusmetį sudarė 45% visų dienos prieš parą produktais sudaromų sandorių.

Šie pokyčiai ir įgyvendinti sprendimai sukūrė palankias sąlygas kainų konvergencijai bei likvidžios ir konkurencingos regioninės gamtinių dujų rinkos plėtrai Baltijos šalyse. Prekyba biržoje tapo aktyvesnė – nuolat auga aktyvių biržos dalyvių ir skirtingose prekybos aikštelėse sudaromų sandorių skaičius, užtikrinamas pakankamas likvidumas ir nepertraukiamos prekybos palaikymas visų Baltijos šalių prekybos aikštelėse.

Bendrovė įvertinusi integruoto prekybos modelio rezultatus, teigiamus biržos dalyvių atsiliepimus, siekdama dar glaudžiau integruoti nacionalines Lietuvos, Latvijos ir Estijos gamtinių dujų rinkas bei paskatinti tarpvalstybinę prekybą, nusprendė išplėsti biržos prekybos galimybes ir nuo antro 2018 m. pusmečio didmeninės gamtinių dujų rinkos dalyviams pristato galimybę įsigyti einamosios pristatymo paros gamtines dujas kartu su gamtinių dujų transportavimu tarp Baltijos šalių. Tikimasi, jog šie nauji pakeitimai užtikrins papildomą lankstumą biržos dalyviams, tiek balansuojant gamtinių dujų portfelį, tiek ir greitai reaguojant į gamtinių dujų paklausos ar pasiūlos pokyčius visose Baltijos šalyse.

Ieva Stasionytė,
UAB GET Baltic Prekybos analitikė

Baltijos šalių gamtinių dujų biržoje 2018 m. pirmąjį pusmetį 45% visų dienos prieš parą produktais sudaromų sandorių buvo sudaryti tarpvalstybiniais sandoriais.

2018 metų I pusmetis

	Biržos dalyvių skaičius	Rinkos formuotojų skaičius	Pirkimo apyvarta, GWh	Pardavimo apyvarta, GWh
 Estija	9	1	24	10
 Latvija	12	2	68	68
 Lietuva	69	2	603	617

Šaltinis: GET Baltic

Energetikos sektoriaus aktualijų apžvalga

Pokyčiai, kuriuos atneš atnaujinta Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija

Nors labai svarbu pasidžiaugti, kad pagaliau ir vėl turime Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją (toliau – NENS), kuri iš esmės atspindi globalias energetikos sektoriaus vystymosi tendencijas, tačiau tuo pačiu turime suprasti, kad didžiausią įtaką kasdieni energetikos įmonių veiklai,

pramonės rezultatams bei visuomenės gyvenimo kokybei trumpuoju bei vidutiniu laikotarpiu turės šiuo metu rengiamas ir derinamas NENS įgyvendinimo priemonių planas, kurį dar 2018 m. pabaigoje turėtų patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Ambicingų priemonių ir uždavinių suderinimas tarp suinteresuotų šalių pareikalaus atviro bei betarpiško dialogo tarp valstybės institucijų, nuolatos augančius lūkesčius turinčių investuotojų bei energetikos sektoriaus įmonių.

Atsinaujinančių išteklių plėtra pagal NENS bei šiuo metu LR Energetikos ministerijos vykdomus veiksmus¹ bus skatinama finansinėmis bei nefinansinėmis priemonėmis. Tai suderinti su vienais iš pagrindinių NENS tikslų – pasiekti, kad energijos kaina pramonės srityje būtų mažiausia regione², o gyventojams tuo pačiu mažėtų išlaidų už energiją dalis palyginti su vidutinėmis gyventojų pajamomis bei būtų užtikrinami

aukšti energijos tinklų patikimumo rodikliai, pareikalaus daug pastangų.

NENS įgyvendinimo sėkmė trumpame laikotarpyje iš esmės priklauso nuo jos įgyvendinimo priemonių plano tinkamo suderinimo tarp suinteresuotų šalių bei efektyvios šio plano įgyvendinimo kontrolės.

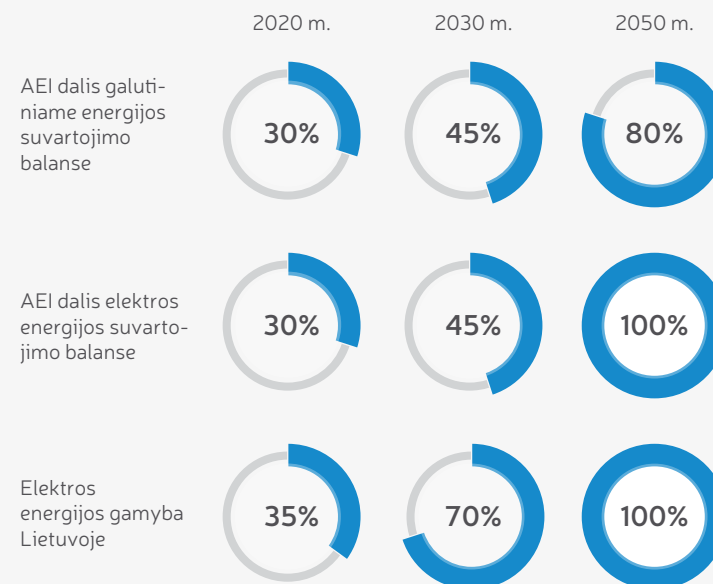
Siekiant užtikrinti, kad pasieksime didžiąją dalį NENS nurodytų tikslų, pasimokydami iš praeities klaidų, turime visi kartu surasti būdą konstruktyviam dialogui ir daug administracinės naštos nesukeliamam NENS įgyvendinimo priemonių plano kontrolės mechanizmui, kuris užtikrins tvarią ir sėkmingą energetikos sektoriaus plėtrą Lietuvoje, o NENS įgyvendinimo priemonių planas tuo pačiu bus ne tik kelių šimtų eilučių dokumentas, o taps pagrindiniu Lietuvos energetikos sektoriaus kelrodžiu trumpuoju bei vidutiniu laikotarpiu.

Vytautas Rimas,

„Lietuvos energija“, UAB Rinkos reguliavimo vadovas

2018 m. birželio mėn. Lietuvos Respublikos Seimas pritarė naujai Nacionalinei energetinės nepriklausomybės strategijai, kurioje buvo apibrėžtos pagrindinės Lietuvos energetikos sektoriaus vystymosi gairės iki 2050 m.

Šaltinis: NENS

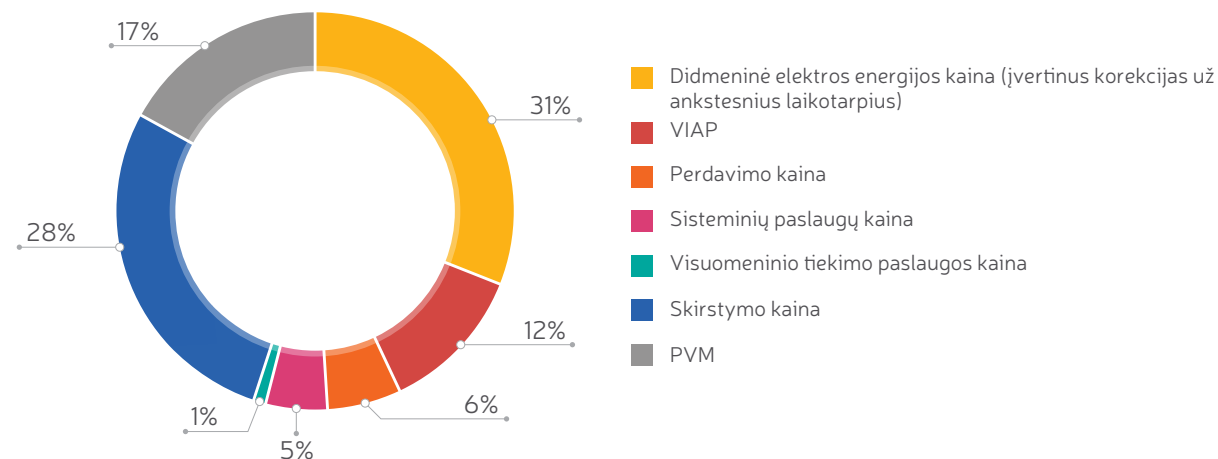
1 Šiuo metu derinamas Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo projektas, kuriame apibrėžiamas naujas atsinaujinančių išteklių plėtros skatinamasis mechanizmas.

2 Net ir įvertinus jau priimtus sprendimus dėl VIAP mokesčių diferencijavimo įmonių suvartotai elektros energijai virš 1 GWh.

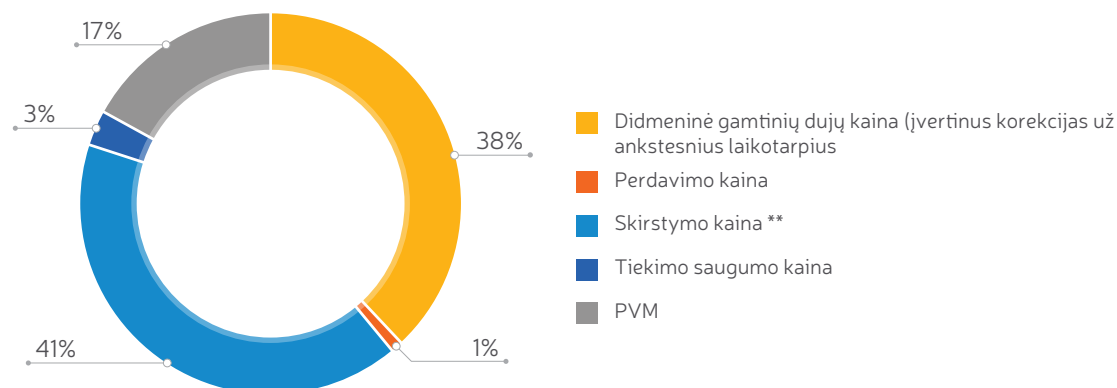
Nors dažnai manoma, kad elektros energijos ir gamtinių dujų kainos iš esmės priklauso nuo energetikos įmonių veiklos, tačiau didžioji dalis elektros energijos ir gamtinių dujų kainos įprastai priklauso nuo šių energijos išteklių kainų tarptautinėse rinkose, VKEKK tvirtinamo viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) biudžeto bei kitų susijusių faktorių (pvz., energetikos įmonių atliekamų investicijų, kt.).

Pastebėtina, kad elektros energijos ir gamtinių dujų vartotojai realią įtaką jų mokamai kainai už energijos išteklius įprastai pajunta po vienerių ar dviejų metų po tam tikrų aplinkybių faktinio atsiradimo (priklausomai nuo taikomų metodikų specifikos).

Visuomeninės elektros energijos kainos struktūra*

Gamtinių dujų kainos I gr. buitiniams vartotojams (suvartojantiems iki 500 m³ gamtinių dujų per metus) struktūra*

* - Elektros energijos ir gamtinių dujų kainos struktūros paveikslai parengti remiantis 2018 m. I pusm. VKEKK duomenimis. Pastebėtina, kad reali elektros energijos ir gamtinių dujų kainų struktūra įprastai kas pusmetį ar metus kinta priklausomai nuo rinkos pokyčių.

** - Reikšmingas skirtumas tarp gamtinių dujų skirstymo ir perdavimo mokėsi atsiranda, kadangi gamtinių dujų buitiniai vartotojai už suteiktas perdavimo sistemos paslaugas sumoka ne tik per kintamą tarifo dalį (atvaizduota paveiksle), bet ir per pastovią tarifo dalį.

Šaltinis: VKEKK

